

Zákaz nakládat s pohledávkou povinného a usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí

Zákaz nakládat s pohledávkou povinného až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím je pro poddlužníka účinný (závazný) okamžikem, kdy mu bylo usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručeno. Počínaje tímto okamžikem nemají jakékoli dispozice poddlužníka s přikázanou pohledávkou vůči oprávněnému žádné právní následky.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2853/2007, ze dne 23.11.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce H. G., zastoupeného advokátem, proti žalované A. s.r.o., zastoupené advokátem, o zaplacení 208.940,50 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci pod sp. zn. 6 C 11/2006, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích z 26.2.2007, č. j. 7 Co 101/2007-241, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích z 26.2.2007, č. j. 7 Co 101/2007-241, se ruší a věc se tomuto soudu vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem z 28.8.2006, č.j. 6 C 11/2006-71, okresní soud vyhověl poddlužnické žalobě s odůvodněním, že žalovaná neprokázala (svou obranu), že by platbou z 31.12.2003 poukázanou společností A. C. I., L. (tedy společnosti, jíž měla povinná H. I., s. s r.o., věřitelka žalované poddlužnice, postoupit svou pohledávku za žalovanou) splnila svůj dluh a způsobila tak zánik přikázané pohledávky. Okresní soud v posledním odstavci 16. strany (č.l. 86) až v prvním odstavci 18. strany (č.l. 88) svého rozsudku nejprve vysvětluje, ze kterých důvodů „po formální stránce“ neplatnost postupní smlouvy (uzavřené 14.6.2001 mezi H. I., s. s r.o. jako postupitelem a A. C. I., L. jako postupníkem, a oznámené 11.12.2001 žalované A. s.r.o. jako dlužníku povinné H. I., s. s r.o.) neshledává, zároveň však na 17. straně shora (sjednání úplaty za postupovanou pohledávku částkou 8.000.000,- Kč, jež měla být zaplacena započtením /proti/pohledávky postupníka za postupitelem z 19.12.1996 ve výši 9.500.000,- Kč, která však již měla podle okresního soudu zaniknout zaplacením dne 31.10.2000) a v druhém odstavci 18. strany rozsudku pak dovozuje (a vysvětluje, proč), že onu postupní smlouvu mezi společnostmi H. I., s. s r.o. (postupitelem a ve vykonávacím řízení povinnou) a společností A. C. I., L. (postupníkem) považuje za neplatnou, a to nikoli snad pro rozpor s obsahem či účelem zákona, nýbrž pro její rozpor s dobrými mravy.

Podle okresního soudu „nelze nevidět, že nemajetná H. I., s. s r.o. (mající lukrativní příjem toliko ze splátek kupní ceny sjednané se žalovanou smlouvou z 31.10.2000) postupuje v měsíci červnu 2001 svou pohledávku společnosti A. C. I., L. při vědomí existence pohledávky žalobce z roku 1997 v částce 154.948,- Kč..., nadto nelze přehlédnout, že samotný svědek J. F. jednající za společnost H. I., s. s r.o. vyložil, že tato společnost nedisponovala ke 14.6.2001 kromě pohledávky z prodeje nemovitostí žádnými jinými realizovatelnými pohledávkami vůči třetím osobám ani žádným jiným majetkem.“ Podle okresního soudu „je tak zcela evidentní, že případná cesse byla vhodným způsobem, jak se jistého majetkového potenciálu zbavit a to k tíži žalobce i Finančního úřadu v T., přestože by se tak dělo před nařízením výkonu rozhodnutí (v měsících 5-6/2002). Za daného stavu u jinak nemajetného subjektu je takovýto postup přinejmenším zarážející, úkon vyústující v odliv

majetku ve prospěch účelově zakládané (personálně propojené) společnosti A. C. I., L. je jistotně v rozporu se zásadou dobrých mravů.“ Způsob zaplacení úplaty za postoupenou pohledávku sjednaný formou započtení (proti)pohledávky postupníka za postupitelem, jež navíc měla zaniknout splněním již k 31.10.2000, tedy mnohem dříve, než měla být uzavřena postupní smlouva ze 14.6.2001, svědčí podle okresního soudu o účelovosti popsání právního úkonu, jež tak soud považuje za absolutně neplatný pro rozpor s dobrými mravy. Za tohoto stavu podle okresního soudu k zániku pohledávky H. I., s. s r.o. za společností A., s.r.o., nedošlo ani dojít nemohlo a poddlužnická žaloba je tudíž důvodná.

Pokud jde o (i)relevanci platnosti postupní smlouvy, okresní soud (jemuž je znám rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Odo 293/2002, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 16/2004), dovozuje, že v souzené věci jde o případ jiný než v judikátu (jehož právní věta říká, že splní-li dlužník postupníkovi dluh poté, co mu bylo doručeno oznámení postupitele o cessi, došlo ke splnění, i když byla postupní smlouva neplatná) popsání, jelikož zde „ke splnění závazku vůči avizovanému postupníkovi nedošlo a jeho zaplacení se stalo předmětem sporu (byť jiného), vedeného u téhož okresního soudu pod sp. zn. 6 C 930/2002 k poddlužnické žalobě Finančního úřadu v T. Okresní soud v závěru prvního odstavce 21. strany svého rozsudku shrnul, že „i když v obecné rovině platí, že nelze-li dlužníku přičíst vědomost o tom, že postoupení pohledávky bylo neplatné, pak jeho plněním na základě oznámení postupitele o postoupení pohledávky jeho dluh zanikne, nelze toto pravidlo (formulované v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 606/2003, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 9, ročník 2005, pod poř. č. 78) použít v projednávané věci, neboť v daném případě vznikla zásadní pochybnost, komu má být plněno, a věc k 31.12.2003 (kdy žalovaná zaplatila poslední splátku dluhu společnosti A. C. I., L.) nebyla definitivně vyřešena“ (poddlužnická žaloba finančního úřadu sice byla rozsudkem ze 4.12.2003 – s odůvodněním, že postupní smlouva je platná – zamítnuta, toto rozhodnutí však bylo zrušeno, a novým rozsudkem ze 31.5.2005 okresní soud žalobě vyhověl a společnost A. s.r.o. k zaplacení žalované částky 5.050.810,- Kč – s odůvodněním, že tato společnost splněním postupníkovi, společnosti A. C. I., L., zánik příkazované pohledávky nezpůsobila, protože postupní smlouva byla pro rozpor s dobrými mravy neplatná – zavázal).

Rozsudkem z 26.2.2007, č.j. 7 Co 101/2007-241, krajský soud k odvolání žalobce rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že poddlužnickou žalobu zamítl. S okresním soudem se sice shodl v závěru, že postupní smlouva ze 14.6.2001 je neplatná, připomenul, že tento závěr nebyl odvoláním zpochybněn, konstatoval, že předmětem odvolacího přezkumu byla výhradně otázka, zda pohledávka, postižená výkonem rozhodnutí vedeným u Okresního soudu v Jindřichově Hradci pod sp. zn. E 1042/2002 zanikla před podáním předmětné poddlužnické žaloby, „a to ve smyslu § 526 odst. 1, 2 obč. zák“, narozdíl od okresního soudu však vyjádřil přesvědčení, že „k zániku pohledávky podle citovaného ustanovení občanského zákoníku v posuzované věci došlo.“

Žalovaný podle krajského soudu plnil v situaci, kdy byla již rok (dnem 31.12.2002) splatná předposlední splátka, a kdy k 31.12.2003 nastala splatnost i poslední splátky. Činil tak za situace, kdy též okresní soud ve věci poddlužnické žaloby Finančního úřadu T., vedené pod sp. zn. 6 C 930/2002, předběžně posoudil otázku platnosti předmětné postupní smlouvy ze 14.6.2001 tak, že tato smlouva je platná a žalobu 4.12.2003 zamítl. Jeho rozsudek nebyl sice k 31.12.2003 v právní moci, jelikož byl později napaden odvoláním žalobce a zrušen, podle přesvědčení odvolacího soudu však nelze vytýkat žalované (A. s.r.o.), že nevyčkala výsledku případného odvolacího řízení a rozhodla se plnit na základě právního názoru soudu prvního stupně na platnost postupní smlouvy postupníkovi. Žalovaná tak totiž učinila v situaci, kdy byla reálně ohrožena povinností plnit úrok z prodlení z dosud nezaplacené splátky kupní ceny splatné k 31.12.2002, a táž povinnost by jí vznikla i pokud jde o splátku splatnou k 31.12.2003. Otázku, zda z obsahu smlouvy nebo z okolností doprovázejících předložení oznámení o postoupení pohledávky, mohl dlužník (A. s.r.o.) zjistit, že postupitel a postupník jednali při uzavření postupní smlouvy v rozporu se zákonem ve smyslu § 39

obč. zák., si odvolací soud zodpověděl tak, že takovouto vědomost dlužníku, tedy žalované, přičíst nelze. Proto podle jeho názoru platí, že plnění poskytnuté dlužníkem (žalovanou) postupníkovi, tedy společnosti A. C. I., L., mělo v příslušném rozsahu za následek zánik dluhu ve smyslu § 559 obč. zák. Ustanovení § 526 odst. 2 obč. zák., vysvětluje dále odvolací soud, nezahrnuje povinnost dlužníka prověřit platnost smlouvy o postoupení pohledávky v rovině její neplatnosti podle § 39 obč. zák. dotazem na účastníky smlouvy o cessi. Závěr o tom, že závazek žalované zaplatit kupní cenu nezanikl jen proto, že smlouva o postoupení pohledávky byla neplatná, nelze učinit bez posouzení všech okolností, z nichž lze usoudit na to, zda dlužník (žalovaná) měl vědomost o neplatnosti postupní smlouvy. Vzhledem k uvedenému pak krajský soud uzavírá, že pohledávka „postížená konkrétním výrokem rozhodnutí tedy zanikla před podáním této poddlužnické žaloby a žalovaná není ve věci pasivně legitimována.“

Odvolací soud „je navíc přesvědčen, že pro závěr, že v posuzované věci nedošlo ke splnění dluhu ve smyslu § 526 odst. 2 a § 559 obč. zák., nemůže postačit zjištění, které činí soud prvního stupně, že žalovaný mohl mít pochybnosti o platnosti postupní smlouvy, ale že je nezbytné, aby v řízení byla prokázána vědomost žalované o důvodu takové neplatnosti, a že takový závěr však v posuzované věci z výsledků dokazování neplyne.

V dovolání žalobce namítá, že rozhodnutí vychází ze skutkových zjištění, která nemají podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Naplnění dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o.s.ř. spatřuje v závěru odvolacího soudu, že žalovaná společnost o neplatnosti postupní smlouvy nemohla vědět. Podle žalobce žalovaná nejenže o neplatnosti postupní smlouvy vědět mohla, ale – jak plyne z důkazů, jejichž výčet podal na 2. a 3. straně dovolání – také věděla. Dovolatel pak poukazuje jednak na poddlužnickou žalobu finančního úřadu, podanou u soudu 30.10.2002, doručenou žalované „dávno před zaplacením splátky společnosti A. C. I., L., a obsahující právní odůvodnění neplatnosti postupní smlouvy, z něhož vycházel i krajský soud ve svém zrušujícím rozhodnutí, a jednak na návrh samotné žalované (odůvodněný neplatností postupní smlouvy) na vydání předběžného opatření, jímž měl soud v T. zakázat italské bance plnit za žalovanou (č.l 185) z bankovní záruky.

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30.6.2009 (čl. II Přejížděných ustanovení, bod 12, zákona č. [7/2009](#) Sb.).

Dovolání (přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.) je důvodné.

Jelikož vady podle § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o.s.ř., jež by řízení činily zmatečným ani jiné vady řízení (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), k nimž je dovolací soud – je-li dovolání přípustné – povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o.s.ř.), v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o.s.ř.), je předmětem dovolacího přezkumu skutkový závěr odvolacího soudu, že žalovaná o neplatnosti postupní smlouvy nevěděla, a z něj vyplývající závěr právní, že tím, že dne 31.12.2003 zaplatila postupníkovi, pohledávka přikázaná výkonem rozhodnutí, zanikla, takže žalovaná není pasivně legitimována.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (z podřazení skutkového stavu hypotéze normy vyvodil nesprávné závěry o právech a povinnostech účastníků).

Podle § 313 odst. 1 o.s.ř. v nařízení výkonu rozhodnutí zakáže soud povinnému, aby se svou pohledávkou jakkoli nakládal. Dlužníkovi povinného soud zakáže, aby od okamžiku, kdy mu bylo doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, povinnému pohledávku vyplatil, provedl na ni započtení, nebo

s ní jinak nakládal.

Při výkladu tohoto ustanovení je literatura se soudní praxí zajedno, že zákaz nakládat s pohledávkou povinného až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím je pro poddlužníka účinný (závazný) okamžikem, kdy mu bylo usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručeno. Počínaje tímto okamžikem nemají jakékoli dispozice poddlužníka s přikázanou pohledávkou vůči oprávněnému žádné právní následky (k tomu srov. např. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 7. vydání. Praha: C.H.BECK, 2006, s. 1564, vysvětl. 2, nebo Kurka, V., Drápal, L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, s. 447). Právní úkony, jež by byly porušením tzv. arrestatoria (§ 313 odst. 1 věta druhá o.s.ř.) či inhibitoria (§ 313 odst. 1 věta první o.s.ř.), jsou podle § 39 občanského zákoníku neplatné (srov. výše uvedený Komentář, C.H.BECK nebo Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, 1. vydání, Wolters Kluwer ČR, s. 1542, vysvětl. 5). Dlužník povinného je tedy povinen pohledávku povinného zadržet (Tripes, A. Exekuce v soudní praxi. 2. vydání. Praha: C.H.BECK, s. 280, vysvětlivka 2).

Zákaz jakéhokoli nakládání s pohledávkou povinného předepsaný jeho dlužníkovi i jeho povinnost zadržet pohledávku povinného vyplývá ostatně přímo z výroku usnesení z 29.5.2002, č.j. E 1042/2002-16, jímž okresní soud (ve spojení s oprávným usnesením z 20.6.2002, č.j. E 1042/2002-19) nařídil podle § 312 o.s.ř. ve prospěch žalobce výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky povinné za žalovanou. (viz spis Okresního soudu v Jindřichově Hradci, sp. zn. E 1042/2002, z něhož také plyne (č.l. 33 versa), že oprávněnému, tedy žalobci, i dlužníkovi povinné, tedy žalované, bylo dne 6.11.2002 doručeno vyrozumění o tom, že usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci (§ 314 o.s.ř.).

Z uvedeno nelze než dovodit, že plnění poskytnuté žalovanou (jíž musel být – a byl – zákaz dispozice s pohledávkou povinné znám přímo z usnesení o nařízení exekuce) dne 31.12.2003 společností A. C. I., L, tedy postupníku povinné, je porušením arrestatoria, a tudíž absolutně neplatným právním úkonem (§ 39 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 313 odst. 1 o.s.ř.), který – jako takový – nemohl přivodit zánik exekucí přikázané (postižené) pohledávky povinné.

Dospěl-li odvolací soud k závěru jinému, je jeho právní posouzení věci – protože se věcí zabýval pouze z hlediska (ne)platnosti postupní smlouvy, nikoli však již porušením arrestatoria – neúplné a tedy nesprávné; protože na tomto nesprávném právním posouzení napadené rozhodnutí spočívá, Nejvyšší soud je bez jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.) podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o.s.ř. zrušil a věc mu podle § 243b odst. 3 věty první o.s.ř. vrátil k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)